

Člověk a společnost

Charakteristika předmětu

Obsahové a organizační vymezení předmětu

Vyučovací předmět Člověk a společnost směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a společnost RVP ZV, která zahrnuje vzdělávací obory Dějepis a Výchova k občanství (Dějepis – až na výstupy týkající se období pravěku v plné míře, Výchova k občanství – zčásti; zbývající očekávané výstupy jsou přiřazeny k Zeměpisu, Matematicce). V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova a Mediální výchova.

Vzdělávací obor Dějepis navazuje na některé tematické obsahy předmětu Člověk a svět prvního stupně a dále je rozvíjí. Žák tak prochází v různých souvislostech a formách celými dějinami lidstva od pravěku až do současnosti. Prostřednictvím vlastivědné výuky se seznámil s krajinou a dějinami oblasti, ve které žije. Už ve 4. ročníku se seznámil s nejstaršími dějinami vlasti v období pravěku, vyslechl a prožil nejstarší pověsti a znovu si oživil legendy o svatých (vyprávěcí látka v 2. ročníku). Probudily se v něm tak první představy o historickém vývoji. Výuka dějepisu pohled dítěte časově i prostorově rozšiřuje. Má za úkol Žákovi zprostředkovat obrazy a ideje o dějinných souvislostech vývoje lidstva. Žák si má v průběhu výuky uvědomit a prožít, že lidská existence spočívá v neustálém vývoji, že pojem „lidstvo“ v sobě pojímá pestrost a různorodost kulturních vývojových stupňů lidstva a rozmanitost národů účastnících se dějinných procesů. Největší důraz je kladen na kulturně-historický vývoj.

V 6. ročníku probíraná látka přechází z éry zakládání velkých kultur (5. třída) do dimenze lidských sporů a válek. Vůdčí historické osobnosti nyní vystupují silněji do popředí jako činitelé sociálních změn. Probírány jsou dějiny Římanů a středověk až do počátku 15. století. Podstatným rysem, který má oslovit u žáků procitající kauzální chápání, je dualita (církve – stát, žena - muž atd.). Dominují biografická líčení, která mají kulturně-historickou a antropologickou hodnotu. Probírány jsou též počátky a charakter velkých světových náboženství.

V 7. ročníku je kladen důraz na princip příčiny a následku a uchopování širších souvislostí, které umožňují rozvoj rozumové činnosti, z níž se rodí schopnost vypracovat si odůvodněný úsudek. V centru výuky stojí novověk, zvláště aspekty objevů a vynálezů, umění a nových forem obchodu a církevního života. Žáci by měli poznat, jak praktická činnost a technika utváří vědomí lidí.

V 8. ročníku je důraz kladen na kulturní dějepis období novověku, souhru kauzality a záměrných lidských skutků, počínaje Velkou francouzskou revolucí, érou osvícenství, a zvláště období průmyslové revoluce. Dalším aspektem jsou sociální důsledky vynálezů, zřetelné zvláště v dějinách Anglie.

Dějepis 9. ročníku oslovuje rostoucí schopnost žáků chápat ideové souvislosti a jejich vlastní úsudek (ne pouhé vynášení soudů). V centru stojí vůdčí ideje a míra jejich uskutečnění. To, jaký vliv měly revoluce konce 18. století a v průběhu 19. století na politiku velmocí a národů v 1. polovině století dvacátého. Žáci by měli chápat současný vývoj v kulturně-vědecké, hospodářsko-technické a sociálně-společenské oblasti. Probouzíme u žáků prožitek, že se jich dějiny týkají, a odvahu k pozitivnímu sociálnímu konání.

Samostatným tématem (epochou) v 9. ročníku jsou Dějiny umění. Mladý člověk ve věku 14-15 let prožívá hlubokou vnitřní proměnu. V období pohlavního dospívání odeznívají v mladém člověku síly fantazie, ze kterých tvořil jako malé dítě, a jeho duše se stahuje do sebe. Ve svém nitru bolestivě zažívá osamostatňování od autority učitele a rodičů. Mnozí mladí lidé se v době pubertálních krizí cítí být „vyhoštěni“ do světa disharmonie a nepravdivosti. Na své okolí často reagují revoltujícím vzdorem a ostrou kritikou. Pravým zdrojem posílení pro mladého člověka v tomto věku může být zážitek uměleckých děl.

V epoše Dějin umění jsou studenti vedeni k pozorování uměleckých děl. Hlavním cílem této epochy je naučit žáka procesu pozorování, prohloubit a zjemnit schopnost vnímání. Pozorování, skutečné individuální setkání s uměleckým dílem probouzí v žácích aktivizaci vnitřních duševních sil. Umělecky vedená výuka, která prolíná všemi předměty 1. i 2. stupně (1.- 8. ročník) waldorfské školy, poskytuje žákům tvořivá setkání s uměleckými díly velkých kulturních epoch i různých národů. Teprve ve věku 14-15 let mohou žáci podstatu uměleckých děl plně pochopit rozumem. Skrze dochovaná umělecká díla (sochy a obrazy – nejprve v reprodukcích, později také reálná v galeriích) začínají žáci chápat smysl umění, z jakých potřeb lidského ducha vznikalo. To, co dnes žije v lidské duši, se postupně událo ve vývoji lidstva a umělecká díla jsou reálným obrazem této skutečnosti. Metodika vyučování by měla v mladém člověku probudit údiv, zájem nadšení, vcítění se do uměleckého díla. Pozorování a prezentaci vlastního pozorování žáci doplňují vlastní tvorbou: kreslením, modelováním, grafickým zpracováním vybraných uměleckých děl. Dílo si tak přiblíží, vnímají jeho smyslově danou realitu a mohou se také dotknout jeho jedinečnosti.

Obsah je zacílen na konkrétní úseky dějin umění: starověký Egypt, umění antického Řecka a Říma, renesance. Na těchto třech obdobích a jejich uměleckých odkazech si mohou studenti nejlépe uvědomit vývoj vědomí lidstva a tím i kořeny evropského myšlení a humanismu. Most mezi antikou a renesancí je vytvořen krátkými vstupy: ukázkami raně křesťanského, byzantského, románského a gotického umění. Výuka vyvrcholí v díle o životních osudech významných renesančních umělců např.: Michelangelo, Leonardo da Vinci a Albrecht Dürer a ve vzájemném srovnání těchto individualit.

Kromě pochopení širších dějinných souvislostí přináší dějepis některá témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství. Zde se výuka zaměřuje na vytváření zdravého a jistého úsudku, který je základem každého opravdového sociálního jednání a tím také předpokladem pro plnění úkolů, které vyplývají z

Života jedince jako občana. Vede Žáka k prohloubenému poznání základních společenských vztahů a vazeb, k orientaci po historických kořenech aktuálních sociálních témat a problémů. Jde o témata, která jsou úzce propojena s dějepisnými tématy, v nichž Žák prožívá a uvědomuje si různé vývojové aspekty občanského Života, především vývoj a měnící se podobu státních forem, vztahu jedince a společnosti, jeho práv a povinností, jakož i otázek duchovního, státního a hospodářského Života společnosti.

Sociální zkušenosti Žáci získávají v konkrétních sociálních situacích a procesech, sociální dovednosti vyrůstají z praktického sociálního konání. Z tohoto důvodu stojí znalosti a dovednosti, které si Žák osvojuje, v úzké souvislosti s hlavními principy a celkovou koncepcí celého ŠVP waldorfské školy a všech vzdělávacích oblastí a vyučovacích oborů, a především s průřezovými tématy. Výuka Dějepisu znalosti a dovednosti těchto průřezových témat doplňuje a upevňuje ve vztahu k Životu jedince jako občana. Navíc zasahuje mnoho témat z oboru Výchova k občanství do praktického každodenního Života školy. Tematické okruhy Stát a právo a Mezinárodní vztahy, Globální svět z oboru Výchova k občanství mají přímou vazbu na společenskovědní části předmětu zeměpis a jsou do značné míry jejím obsahem, tematický okruh Stát a hospodářství je ve velké míře zpracován do předmětu Matematika.

Pro rozvoj Žáka v tomto oboru jsou rovněž klíčové občanský postoj a občanská angažovanost vyučujících, především jeho třídního učitele. Spolupráce učitelů v rámci školy, jež funguje na principech samosprávy a kolegiálního vedení, je nezanedbatelnou součástí Výchovy k občanství, která spočívá v organizaci Života školy. Podobně významný je pro Žáka také zážitek ze spolupráce mezi učiteli a rodiči. Tyto praktické sociální situace reálného sociálního Života školy vedou ke skutečné výchově sociálních a občanských schopností. Proto často témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství plynule přechází do dalších oblastí podobně jako průřezová témata a tvoří integrativní součást realizovaných vzdělávacích obsahů.

Žáci se učí vytvářet své vlastní zápisy probíraných témat a využívat různé formy takového zápisu (poznámky, myšlenkové mapy, časové osy apod.).

Výuka Dějepisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách, popř. projektech (ve třídě či ve společných projektech 6. – 9. ročníku). Zařazení výstupů Výchovy k občanství a s nimi souvisejících průřezových témat a způsob jejich realizace v 6. – 9. ročníku doporučena v tabulce výstupů, výběr konkrétních témat ponechán na vyučujícím. Během cvičných hodin v 6. třídě doporučeno v rámci mezipředmětových vztahů s Dějepisem a Matematikou soustředit se na výstupy z oblasti Člověk, stát a právo a Člověk, stát a hospodářství. V 9. ročníku je vhodné soustředit se na témata Mediální výchovy.

Časové vymezení vyučovacího předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence k učení

Učitel vede Žáky k: - sebehodnocení

- realizaci vlastních nápadů, k tvořivosti
- vlastní volbě způsobu učení, který mu nejvíce vyhovuje, k prožití radosti z učení
- kritickému čtení dobových dokumentů, práci s obrazovým materiálem a na jeho základě kladení otázek a vyvozování závěrů - plánování učení a třídění informací zadáváním střednědobých úkolů (projektů)

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence k řešení problémů

Učitel vede Žáky k: - aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení - tvorbě hypotéz, pozorování různých jevů, hledání vysvětlení, propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení

- porovnávání možných řešení historických situací – předkládáme pozitivní příklady takových řešení, na historických příkladech ukazujeme Žákům konstruktivní přístup k řešení problémů

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence komunikativní

Učitel vede Žáky k: - srozumitelné a kulturní komunikaci ve skupině, aktivnímu naslouchání, nalézání společného řešení, hledání kompromisu - schopnosti formulovat, obhajovat a argumentovat vhodnou formou své vlastní myšlenky názory a zároveň poslouchat názor jiných

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence sociální a personální

Učitel vede Žáky k: - respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí, zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky

- kooperaci a týmové práci, ke schopnosti střídat role ve skupině, vzájemné pomoci při učení
- rozvoji pozitivní představy o sobě samém, zároveň k rozvoji sociálních kompetencí vyvozených na praktických cvičeních a úkolech

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence občanské

Učitel vede Žáky k: - uvědomování si významu aktivního občanství – sebe sama jako svobodné a zodpovědné osobnosti, která uplatňuje svá práva a

naplňuje své povinnosti

- respektování národnostních, náboženských či kulturních rozdílů pozitivními příklady z historie a porozuměním těmto rozdílů
- respektování a ochraně kulturního dědictví obce a státu

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence pracovní

Učitel vede Žáky k: - pravidelnému plnění zadaných úkolů

- pečlivosti při vypracovávání portfolia a zpracování referátů či jiných prezentací

ročník: **Šestý**

VÝSTUPY RVP ZV Žák:	DÍLČÍ VÝSTUPY Žák:	UČIVO	TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU	PŘESAHY, VAZBY, ROZŠIŘUJÍCÍ UČIVO, POZNÁMKY
téma: Řím, rétorika, stěhování národů, archeologie				
• uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků • uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány • uvede příklady archeologických kultur na našem území • orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	• uvede příklady hmotných pramenů • vysvětlí význam muzeí pro příští generace • shrne, odkud pocházejí informace o historii • popíše, čím se zabývá archeolog a archeologie • řadí události do historického času a prostoru – používá historickou periodizaci	Historické prameny, historický čas a prostor H. Schliemann (objevy Tróje)		

- rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací - charakterizuje Život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu - objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost		Pravěcí sběrači a lovci a jejich kultura		1. stupeň – 5. ročník M - hospodářské počty
porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie	- vyhledá rozdíly mezi demokracií a samovládou - charakterizuje přechod od republiky k císařství - uvede příklady práv a povinností římského občana v době republiky	Založení Říma Římská republika (panské války, sociální reformy) a ústava Vybrané významné postavy římské republiky	OSV – hodnoty, postoje, praktická etika – Řím – rétorika	Výchova k občanství – počátky státního zřízení republiky, právního státu Český jazyk a literatura-práce s překlady autentických materiálů, citáty slavných dobových osobností, divadelní hry

- demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem - uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví	- demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem - uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví	Římské císařství Římská kultura a římské právo Antické památky		Výtvarná výchova – římské památky, antické sochy Cizí jazyky – základy latiny, latinské citáty
--	--	--	--	---

téma: **Středověk**

- popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států

- zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje

- porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti

- objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech

- vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám

- porovná vyspělou antickou civilizaci se zemědělskou společností střední Evropy a barbarskými národy

- vysvětlí důsledky rozpadu římské říše

- vyjmenuje nová evropská etnika

- objasní původ pojmu vandalismus, jmenuje konkrétní současné projevy vandalismu a jak proti nim aktivně vystupovat

- porovná odlišnosti způsobu organizace života nových obyvatel evropského regionu s uspořádáním v římské říši říší

- charakterizuje úlohu církve v souvislosti s utvářením nových státních útvarů

Vznik a šíření křesťanství

Rozpad římské říše

Stěhování národů

Evropa po stěhování národů

Frankové, Karel Veliký a obnovení římské říše

Kultura klášterů (Clunijská reforma)

Boj mezi papežem a císařem

Křížové výpravy – rytířství a rytířské řády, setkání Východu a Západu (Friedrich II.)

Začátek kultury měst

Výchova k občanství – počátky české státnosti
počátky třídního dělení společnosti

Český jazyk a literatura – počátky české literatury (kroniky, legendy)

Výtvarná výchova – románský sloh, základní prvky architektury

Hudební výchova – středověká hudební díla, chorály

Dějiny umění

Cizí jazyky – latina

● ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti ● uvede příklady románské a gotické kultury ● orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	● zhodnotí podíl církve na utváření Franské říše ● konkretizuje přínos karolinské kultury ● shrne hlavní etapy vývoje Byzantské říše ● objasní základní znaky byzantské kultury na konkrétních příkladech ● popíše vliv byzantské kultury na okolní země ● objasní pojmy spojené s islámskou vírou a arabskou kulturou ● porovná shodné a odlišné rysy islámu a křesťanství ● zhodnotí přínos arabské kultury pro kulturu evropskou ● dá do souvislostí sjednocení slovanských kmenů s nutností obrany před kočovnými kmeny ● vyhodnotí důležitost příchodu Cyrila a Metoděje pro další vývoj našeho národa ● popíše kulturní přínos velké Moravy	Přesun těžiště dějin ze Středomoří do severozápadní a střední Evropy Vznik a šíření islámu (Muhammad) Francká a arabská říše Sámová říše Velkomoravská říše v souvislosti se Svatou říší římskou a Byzantskou říší Cyril a Metoděj, šíření křesťanství Český stát, jeho vznik, vývoj a vztah k Svaté říši římské Společnost ve středověku, lenní systém, zemědělství, města, řemesla, hospodářství Role náboženství, křesťanství; kultura –		Geron a Virtus (J. Streit) Letopisy z hlubin věků - Bratr vlk
---	---	--	--	---

	• objasní vnitřní vývoj českého státu v evropských souvislostech a dopady jeho christianizace	románské a gotické umění Přemyslovci, Lucemburkové		
--	---	--	--	--

	• charakterizuje výjimečnost osoby svatého Václava • posoudí vliv církve na každodenní život tehdejších lidí • popíše organizaci světské a církevní moci • zhodnotí důvody a důsledky křížových výprav do Svaté země • uvede znaky románského slohu a příklady stavebních památek (i regionálních) • popíše změny v zemědělské výrobě • popíše život ve středověkém městě (obchod, práva, řemesla) • zhodnotí přínos vlády Karla IV. • rozpozná znaky gotiky na příkladech významných gotických památek • řadí události do historického času a prostoru – používá historickou	České země v době Karla IV.		
--	--	-----------------------------	--	--

	periodizaci			
--	-------------	--	--	--

ročník: **sedmý**

VÝSTUPY RVP ZV Žák:	DÍLČÍ VÝSTUPY Žák:	UČIVO	TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU	PŘESAHY, VAZBY, ROZŠÍŘUJÍCÍ UČIVO, POZNÁMKY
téma: Zámořské objevy, osobnosti humanismu, vynálezy, náboženská reformace				

• popíše a demonstruje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky • orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	• uvede důvody zámořských plaveb • ukáže na mapě důležité zámořské výpravy • shrne význam objevných plaveb a jejich důsledky • popíše příklady nových vynálezů, které zásadně ovlivnily život společnosti • popíše objevy v oblasti astronomie • posoudí události stoleté války a vyhledá souvislosti s naší historií • řadí události do historického času a prostoru – používá historickou periodizaci	Zeměpisné objevy (příčiny, vývoj, hlavní osobnosti, sociální a hospodářské důsledky) Vývoj objevů z hlediska následků pro domorodé obyvatelstvo Vynález knihtisku, další vynálezy Zakladatelé moderní přírodovědy (Galilei, Kepler, Koperník atd.) Stoletá válka Johanka z Arku a historické následky jejích činů (Nizozemská revoluce a boj za nezávislost)	VMEGS – Objevujeme Evropu a svět	Výchova k občanství – podíl individua na politickém vývoji, osobní angažovanost jednotlivce Český jazyk a literatura – líčení děje, životopisy, dramatizace dějinných témat Výtvarná výchova – tematická kresba, ilustrace sešitu Hudební výchova-dobová hudba, vícehlas Dějiny umění
• vysvětlí znovuoobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky	• objasní propojenost antiky s renesancí a humanismem a jejich projevy v kultuře, myšlení a životě lidí	Hlavní osobnosti a rysy reformace, renesance a humanismu		Výchova k občanství – osobní odvaha k prosazení názorů odlišných od většinových, počátky české státnosti

• vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život • objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie • objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky • rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek • orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické	• uvede příklady reformních hnutí (reformátoři a místa jejich působení) • zhodnotí vliv Jana Husa na počátky reformace • popíše vliv panovníků a velitelů na výsledky husitských válek • popíše způsob boje (taktiku) husitů • zdůvodní výsledky husitských válek • popíše český stát v období poděbradském a jagellonském v evropských souvislostech • uvede důvody nástupu Habsburků na český trůn • objasní pojem absolutní monarchie • vysvětlí úlohu českých stavů • popíše průběh a důsledky stavovského povstání • uvede zlomové události třicetileté války • zhodnotí osobnost J. A. Komenského a význam jeho díla	Martin Luther Husitství, Jan Hus – význam jeho osobnosti České země v 2. polovině 15. století a v 16. století Jednota bratrská J. A. Komenský, rudolfínská doba Reformace, protireformace Habsburkové na českém trůnu České stavovské povstání, třicetiletá válka Renesance a baroko Baroko – památky, znaky, osobnosti		Český jazyk a literatura – popisy historických událostí, líčení, životopisy osobností Výtvarná výchova – perspektiva, architektura Hudební výchova – dobová hudba Dějiny umění
--	---	---	--	--

epochy v chronologickém sledu	• uvede významné osobnosti rudolfínské doby • rozpozná projevy barokní kultury			
----------------------------------	---	--	--	--

	• uvede významné památky a osobnosti baroka a českého baroka • jmenuje barokní památky z okolí svého bydliště • řadí události do historického času a prostoru – používá historickou periodizaci			
--	---	--	--	--

ročník: **osmý**

VÝSTUPY RVP ZV Žák:	DÍLČÍ VÝSTUPY Žák:	UČIVO	TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU	PŘESAHY, VAZBY, ROZŠIŘUJÍCÍ UČIVO, POZNÁMKY
téma: Absolutismus, Velká francouzská revoluce, osvícenství, Severní Amerika, průmyslová revoluce				

• na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus • objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé • charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích • na vybraných příkladech demonstuje základní politické proudy • porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů	• vysvětlí rozdíl mezi pojmy absolutismus, konstituční monarchie a parlamentarismus • uvede příklad boje za nezávislost, který vedl ke vzniku občanské společnosti • popíše stručně průběh Velké francouzské revoluce • zhodnotí význam a důsledky Velké francouzské revoluce a napoleonských válek na evropský vývoj	Osvícenství a jeho vliv na kulturu a politiku, Marie Terezie, Josef II. Velká francouzská revoluce Vznik moderního státu, absolutismus, parlamentarismus Napoleon, Metternich, Evropa po roce 1815 Revoluce roku 1848 jako celoevropský jev Národní obrození, vlastenectví a nacionalismus	Výchova k občanství – vlastenectví, nacionalismus, národní obrození Český jazyk a literatura – národní obrození, osobnosti, životopisy Výtvarná výchova-barokní památky, architektura, zátiší
---	--	--	--

• rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu • vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií • orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	• popíše situaci v českých zemích po třicetileté válce • porovná vývoj v českých zemích a vybraných evropských zemí • zhodnotí vliv osvěcenství na politický vývoj v českých zemích, v Evropě a na americkém kontinentu • objasní pojem osvěcenský absolutismus • popíše vliv osvěcenství na rozvoj vzdělanosti, vědy, techniky a umění • určí příčiny neúspěchu snah o sjednocení Německa a Itálie v roce 1848 • řadí události do historického času a prostoru – používá historickou periodizaci	Vývoj v Rakousku, národnostní problémy Dualismus Politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva Kultura 19. století v českých zemích a v Evropě Imperialismus, kolonialismus, zvyšování napětí		
--	---	--	--	--

• vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti • rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede způsob jejich ochrany	• uvede vynálezy, které byly klíčové pro rozvoj moderního hospodářství • na příkladech charakterizuje následky industrializace pro sociální život a pro životní styl obyvatelstva	Hospodářství v době před průmyslovou revolucí Vznik a průběh průmyslové revoluce Rozvoj dopravy a různých odvětví průmyslu		Výchova k občanství-vznik kapitalismu, třídní boj, občanské uvědomění, sociální problematika Fyzika – mechanika, vynálezy
---	--	---	--	---

	• porovná hospodářskou vyspělost států • uvede příklady nerovnoměrného vývoje států • zhodnotí různé způsoby řešení sociálních otázek • popíše vliv rozvoje průmyslu na změny ve společnosti • analyzuje dopad rozvoje průmyslu na životní prostředí • určí příčiny vzniku občanské války v USA • analyzuje její výsledky a vliv na další vývoj USA	Sociální následky, vznik sociální otázky, pokusy o řešení sociální otázky Velká Británie jako vůdčí síla šíření průmyslové revoluce Královská společnost Vznik moderních technologií, vynálezy (elektřina, chemie, atomová energie), k tomu biografické skici (např. Edison, Liebig, Curie) Blahobyť mas ve vyspělých průmyslových zemích, chudoba mas v rozvojových zemích Vznik USA, počátky občanské společnosti, základní lidská práva		ICT – počátky výpočetní techniky Cizí jazyky – angličtina (historické dokumenty, projevy státníků, reálie USA apod.) Chemie, - vynálezy
--	---	--	--	--

ročník: **devátý**

VÝSTUPY RVP ZV Žák:	DÍLČÍ VÝSTUPY Žák:	UČIVO	TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU	PŘESAHY, VAZBY, ROZŠIŘUJÍCÍ UČIVO, POZNÁMKY
téma: Světové války				

• charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezení význam kolonií • zhodnotí postavení ČSR v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí • charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu • na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv • rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	• zhodnotí význam sjednocení Německa a Itálie • popíše vztahy mezi velmocemi • vyhledá rozpory a lokální střety mezi velmocemi • uvede příklady sociálních dopadů kolonialismu • zhodnotí vývoj v Československu ve 20. a 30. letech • porovná vývoj v Československu s vývojem v Evropě • popíše vývoj kultury, vědy a umění • vyhledá příčiny nastolení totalitních systémů v politických a ekonomických souvislostech • rozpoznává znaky totalitní společnosti • rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	Vznik Německa a Itálie Kolonialismus Imperialismus, vznik Trojspolku a Trojdohody 1. světová válka, její důsledky pro politické uspořádání světa Politické změny v Rusku Vznik ČSR, T. G. Masaryk, vývoj a zánik ČSR – Mnichovská dohoda Evropský meziválečný vývoj, světová hospodářská krize a její důsledky Fašismus, nacismus – převzetí moci v Itálii a Německu	MV – interpretace vztahu mediálního sdělení a reality MV – vnímání autora mediálních sdělení MV – fungování a vliv médií ve společnosti MV – tvorba mediálních sdělení vše 9. ročník cvičná hodina MKV – Etnický původ	Výchova k občanství – vznik ČSR, vlastenectví Český jazyk a literatura – dobové dokumenty, dopisy, propagandistická literatura
---	---	--	---	--

• objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám • rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášlivosti • kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí • zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu • na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky • orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy	• objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám • rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášlivosti • kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí • zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu • na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a	Propaganda 2. světová válka, její průběh a důsledky		
--	---	---	--	--

v chronologickém sledu	jeho důsledky • řadí události do historického času a prostoru – používá historickou periodizaci			
------------------------	---	--	--	--

téma: Moderní dějiny

• rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů • na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv • vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků • vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce • posoudí postavení rozvojových zemí • prokáže základní orientaci v problémech současného světa • uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání • orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	• jmenuje zlomové události let 1945-1948 v Československu • popíše na příkladech období totality u nás • uvede příklady antisemitismu a rasismu v historii • porovná projevy rasismu v historii a v dnešním světě • posoudí závislost ČSR na SSSR a vyhledá důsledky této závislosti • zdokumentuje na příkladech situaci v Československu v roce 1968 • sestaví přehled hlavních událostí a doloží důsledky těchto událostí • vysvětlí pojem studená válka • uvede příklady střetávání v oblasti kulturní a sportovní • posoudí důvody začlenění ČR do integračního procesu • uvede možnosti předcházení hrozbám terorismu pomocí mapy uvede změny související s rozpadem koloniálního systému po světových válkách • vyhledá odlišnosti rozvojových zemí	Poválečný vývoj v Evropě a Československu, komunismus, 1948, politické procesy, rok 1968, normalizace Studená válka, problémy bipolárního světa Rozpad koloniálního systému Rozpad komunistických režimů Porušování lidských práv totalitními systémy (Čína, Tibet...) Globální problémy současnosti (globalizace, ekologie, terorismus, civilizační choroby a změna životního stylu...)	VMEGS – Jsme Evropané (zpětný pohled na události dějin z pohledu Evropana) MKV – Multikulturalita MKV – princip sociálního smíru a solidarity	
--	---	--	--	--

	od ekonomicky vyspělých			
--	-------------------------	--	--	--

	• prokáže na příkladech propojenost jejich problémů s okolním světem • popíše globální problémy lidstva • vyhledá příčiny jejich vzniku • řadí události do historického času a prostoru – používá historickou periodizaci			
--	--	--	--	--

VÝSTUPY RVP ZV Žák:	DÍLČÍ VÝSTUPY Žák:	UČIVO	TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU	PŘESAHY, VAZBY, ROZŠÍŘUJÍCÍ UČIVO, POZNÁMKY
téma: Dějiny umění				

• demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem • rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek	• seznámí se s uměleckým odkazem starého Egypta, Řecka, Říma, renesance • seznámí se se základy byzantského, románského, gotického a raně křesťanského období • rozliší typické znaky v umění výše zmíněných období • rozliší díla hlavních představitelů renesance • dokáže zasadit vybraná umělecká díla do kulturně historických a geografických souvislostí • uvědomí si, jak se mohou některé výdobytky lidského ducha a kultury ponořit do zapomnění a být znovu vyzdvíženy a zhodnoceny na vyšší úrovni (viz. renesance) • seznámí se s kánonem lidské postavy a s podstatou konstrukce zlatého řezu • nakreslí, vymodeluje a načrtne kopie vybraných děl výše zmíněných období	cvičení na rozvoj citu pro smyslové vnímání, cvičení intenzivního, bdělého, vědomého vidění a naslouchání pěstování estetického úsudku prostřednictvím setkání s uměním v čase a prostoru, cvičení jemnějšího a diferencovanějšího vnímání kvality hledání charakteristických znaků a rozdílů v prožitku ideálu krásy v těchto epochách: starý Egypt – staré Řecko – renesance charakteristická umělecká díla starého Egypta, starého Řecka a Říma, Renaissance náhled na díla raně křesťanského, byzantského, románského a gotického umění jako přemostění mezi antikou a renesancí pozorování uměleckých děl, sledování jejich charakteristických znaků doprovodné materiály k jednotlivým úsekům dějin umění: dochované texty starého Egypta, Řecka		Zeměpis – pozorování geografických souvislostí tematických civilizací, geografické faktory a jejich vliv na způsob života, rozdílnost mentality i charakteru umění Hudební výchova – hra na nástroje Český jazyk – recitace Hymnu na Slunce (Egypt) a dalších dobových textů, řecká dramata, Životopisy renesančních umělců, literatura současných autorů inspirovaných Egyptem, řeckými a římskými dějinami Matematika, fyzika, geometrie – Platónská tělesa, osobnosti řecké matematiky (Pythagoras, Archimedes), kánon lidské postavy (mat. výpočet), konstrukce zlatého řezu, stanovení proporce
---	---	---	--	--

				„krásna“
--	--	--	--	----------

• zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají	• rozliší základní architektonické prvky výše zmíněných období • prohloubí svou schopnost pozorování • zařazuje umělecká díla do určitého období dle klíče • seznámí se se souvislostmi dějin umění a jejich vlivu na současnou kulturu • seznámí se s osudovými příběhy vybraných renesančních umělců • navštíví umělecké galerie • začne chápat smysl umění a z jakých potřeb lidského ducha umění vznikalo	souvislosti vybraných období dějin umění s geografickou, kulturní a literární oblastí souvislosti vybraných období dějin umění, jejich charakteristických děl a souvislostí s jejich vlivem na současné umění i historické i společenské souvislosti a vlivy kresba, náčrty a modelování vybraných uměleckých děl jednotlivých období seznámení se s životními příběhy významných umělců renesance (např. Michelangelo, Leonardo da Vinci, Dürer) vzájemné porovnání těchto individualit, jejich osudů a děl návštěva galerií v Čechách i zahraničí za účelem pozorování originálů		Tělesná výchova – antický ideál Kalokaghatia, základy tělesné výchovy Fyzika – optika, mechanika – Leonardovy kodexy Biologie-- anatomie ve studijních kresbách renesančních malířů a sochařů Výchova k občanství – postavení žen v dobových kulturách, vznik demokracie v Řecku, inspirace egyptského umění pro účely vytváření kultů v socialistických a nacistických režimech Výtvarná výchova Dějepis – kulturní
--	---	---	--	--

				epochy lidstva, renesance
--	--	--	--	------------------------------

integrované výstupy a témata Výchovy k občanství – 6. - 9. ročník

VÝSTUPY RVP ZV – VÝSTUPY ŠVP	UČIVO	TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU	PŘESAHY, VAZBY, ROZŠIŘUJÍCÍ UČIVO, POZNÁMKY
Žák:			
ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI • Uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem • posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci	Kulturní život – rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice; kulturní instituce; masová kultura, prostředky masové komunikace, masmédia Lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti; Vztahy mezi lidmi (osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášlivosti); Život mezi lidmi a s lidmi (morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování; dělba práce a činností, výhody spolupráce lidí)	OSV – Poznávání lidí – 6. ročník MKV – lidské vztahy – 6. ročník OSV – kooperace a kompetice – 8. ročník (epocha Divadla) OSV – řešení problému a rozhodování – 8. ročník (epocha Divadla) MV – práce v realizačním týmu – 8. ročník (školní časopis; vazba na epochu Divadla)	Ostatní výstupy v oboru Dějepis 6. - 9. ročník

ČLOVĚK JAKO JEDINEC • objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života • posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek • rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání	V čem jsme stejní, a čím se lišíme – projevy chování, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál Vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot,	OSV – kreativita – 8. ročník (epocha Divadla)	Výstupy v předmětu Český jazyk 8. ročník
--	--	--	---

• popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí Osobní rozvoj – životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezměna; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji		
ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ • sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zvaží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi • na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení • uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými	Výroba, obchod, služby – jejich funkce a návaznost; principy tržního hospodářství (nabídka, poptávka, trh; podstata fungování trhu; nejčastější právní formy podnikání)		Ostatní výstupy v Matematice 6. ročník 6. ročník – cvičná hodina souběžně s výstupy v Matematice

prostředky a způsoby krytí deficitu			
ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO - rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovnává jejich znaky - vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů - přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinností občana při zajišťování obrany státu - objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství - provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci	Stát a jeho fungování – znaky státu, typy a formy státu Státní občanství ČR – Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce; státní správa a samospráva (orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly) Principy demokracie (znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, sociální dialog a jejich význam; význam a formy voleb do zastupitelstev)	VDO – občan, občanská společnost a stát VDO – formy participace občanů v politickém životě VDO – principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	6. ročník cvičná hodina

- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování

- rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů

- rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady

- diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání

Právní řád České republiky – význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, samospráva, hodnota vzdělání předpis, publikování právních předpisů

Lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; porušování lidských práv, šikana, diskriminace; protiprávní jednání (druhy a postihy protiprávního jednání, trestní postihovatelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví)

Naše škola – život ve škole, práva a povinnosti žáků, Žakovská

MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT			Výstupy v Zeměpisu 9. ročník
-----------------------------------	--	--	------------------------------